

Kunnian Taakka – maahanmuuttajanaisiin ja -tyttöihin kohdistuva väkivalta Pohjoismaissa

Hanasaari – ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus, Espoo,
Torstaina 29. syyskuuta 2011 kello 09.00 - 16.30

Uhkana vai tukena? Perheen monet merkitykset väkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten elämässä

YTT, dos. Suvi Keskinen, Sosiaalitutkimuksen laitos, Turun yliopisto

Kunniaan liittyvää väkivaltaa on tarkasteltava yhteydessä muuhun perheissä esiintyvään väkivaltaan. Siinä on monia yhteisiä piirteitä muun perheissä esiintyvän väkivallan kanssa: kyse on läheisistä suhteista, seksuaalisuudesta, sukupuolesta ja sukupolvisuhteista sekä perheen saamista merkityksistä. Kunniaan liittyvillä konflikteilla ja väkivallalla on myös erityisiä piirteitä: tekijäjoukko ja uhan lähde voivat olla laajempia kuin parisuhdeväkivallassa, perheen ja yhteisön merkitys on muutenkin merkittävä ja maineen menetyksen seuraukset voivat olla kohtalokkaita.

Jotta vältetään kaksijakoisia erotteluja ”meidän” ja ”muiden” väkivaltaan, on tarpeen nähdä sekä yhtäläisyydet että erot. Ongelmallista on ilmiön kulttuuristaminen, joka tarkoittaa sitä, että huomio kiinnitetään yksinomaan kulttuurisiin tekijöihin ja sivuutetaan esimerkiksi sosiaaliset ja historialliset tekijät. Lisäksi kulttuuristaminen viittaa tietynlaiseen kulttuurin käsitteeseen: kulttuuri ymmärretään pysyväksi ja yhtenäiseksi. Kaikkien tietystä paikasta saapuneiden oletetaan jakavan samat käsitykset ja erot ryhmien sisällä unohtuvat. Puhutaan yhtenäisestä kulttuurista, kun parempi olisi puhua kulttuurisista käsityksistä monikossa. Rasismin välttämiseksi on muistettava, että samasta maasta tulleet ihmiset ovat keskenään erilaisia ja heidän keskuudessaan on monenlaisia näkemyksiä.

Tyttöjen ja naisten seksuaalinen maine on keskeinen osa useimpien yhteiskuntien sosiaalista järjestystä. Myös suomalaiset nuorisotutkimukset osoittavat että tytöt etnisestä taustasta riippumatta pyrkivät varjelemaan mainettaan ja varomaan ”kiertopalkinnon” leimaa. Maahanmuuttajanuorten keskuudessa toteutetut pohjoismaiset tutkimukset ovat tuoneet esiin juoruilun ja ”huonon tytön” maineen merkityksen. Muiden asioista puhutaan tavattaessa ja huonon maineen saaminen voi liittyä myös väärinkäsityksiin tai tapahtumien liioitteluun. Perheiden toimintatavat vaihtelevat tilanteissa, joissa tyttöjen maine on asetettu kyseenalaiseksi, ja luottamuksella on tällöin keskeinen osa.

Kunniaan liittyvät konfliktit voivat liittyä myös avioliittojärjestelyihin. Norjalainen Anja Bredal on tutkimuksessaan kuvannut, miten Etelä-Aasiasta muuttaneet perheet neuvottelevat avioliittojärjestelyistä sukupolvirajojen yli. Kun osassa perheitä nuoret osallistuvat merkittävällä tavalla kumppanin etsimiseen ja/tai valintaan, osassa perheitä nuoria painostetaan tai pakotetaan hyväksymään vanhempien valitsema kumppani. Ongelmia syntyy autoritaarisissa ja toimintatavoiltaan jäykissä perheissä, kun taas toiset perheet löytävät ratkaisuja neuvottelemalla ja keskustelemalla. Myös oma maahanmuuttajanaisten väkivallan kokemuksia selvittänyt tutkimukseni osoitti, että perheet suhtautuvat eri tavoin tilanteeseen. Tutkimuksessa haastateltiin 20 naista, jotka olivat tulleet Suomeen Venäjältä, Lähi-Idän maista ja Länsi-Afrikasta. Haastateltavat kertoivat sekä perheistä, jotka käyttivät väkivaltaa tai painostivat naisia palaamaan yhteen väkivaltaisen miehen kanssa, että perheistä, jotka avustivat ja tukivat avioeroa tai lasten huoltajuutta hakevia naisia. Joidenkin kohdalla oman perheen näkemykset painoivat runsaasti, osa taas korosti itse hoitavansa asioitaan.